

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 18 Ocak 2012

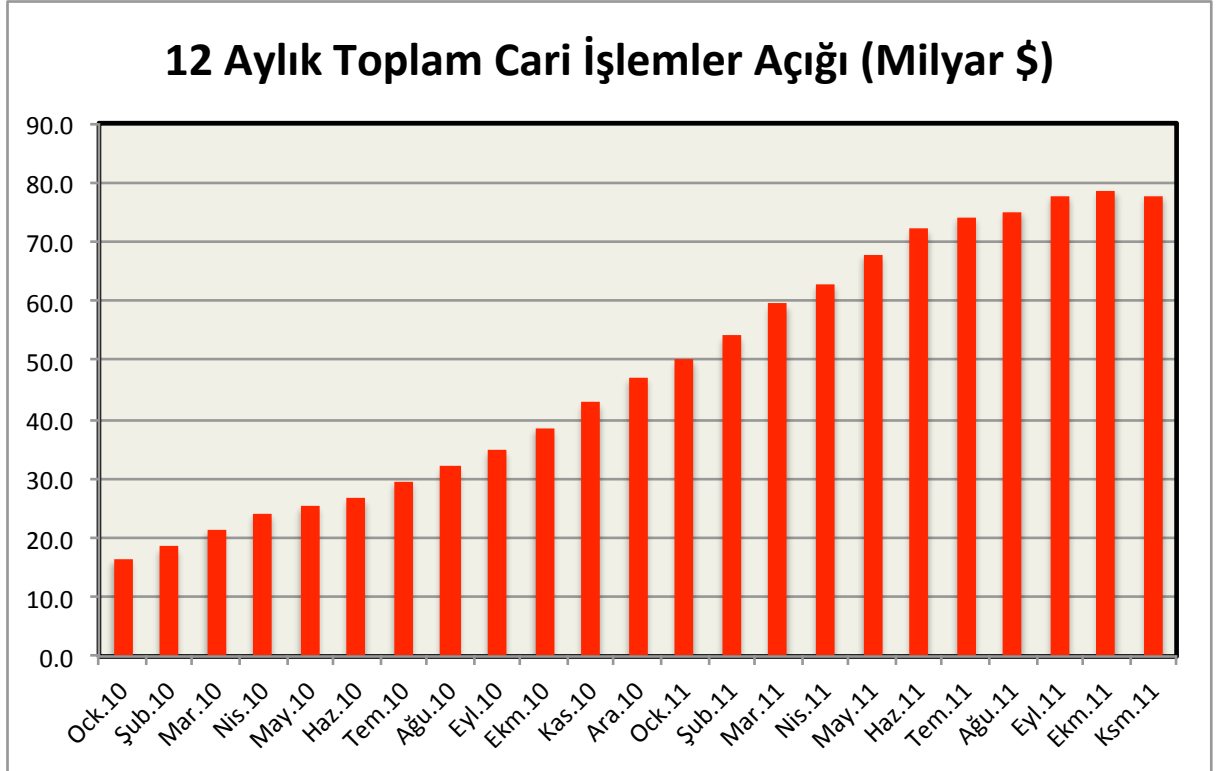
Cari İşlemler Açığının Seyri

Ödemeler dengesi istatistiklerine göre Kasım ayında cari işlemler açığı 5,188 milyon dolar olarak gerçekleşti. 12 aylık birikimli olarak değerlendirdiğimizde ise Kasım ayı cari açığının 77.8 milyar dolara ulaştığı; bu rakamın ise Ekim ayındaki 78.6 milyar dolar rakamına görece 0.6 milyar dolarlık bir “küçülme” gösterdiği görülmektedir.

Resmi ekonomi bürokrasisi ve özellikle mevcut kriz konjonktürü karabasanından yılmış bulunan finans burjuvazisi söz konusu veriyi “*Cari açık daralma gösterdi*” şeklinde yorumladı. Aşağıdaki 1 no’lu şekilden de görüleceği üzere, cari işlemler açığındaki birikimli artışın sonbahar aylarına kadar sürdüğü, Eylül – Kasım döneminde ise 78 milyar dolar civarında “istikrar” kazandığı anlaşılmaktadır.

Resmi görüşü paylaşan “piyasa oyuncuları” da 12 aylık birikimli cari işlemler açığının toplam düzeyindeki söz konusu bu istikrarlı düzeyi, “*cari açıkta daralma başladı*” diye ilan etmekten çekinmemiştir.

Şekil 1.

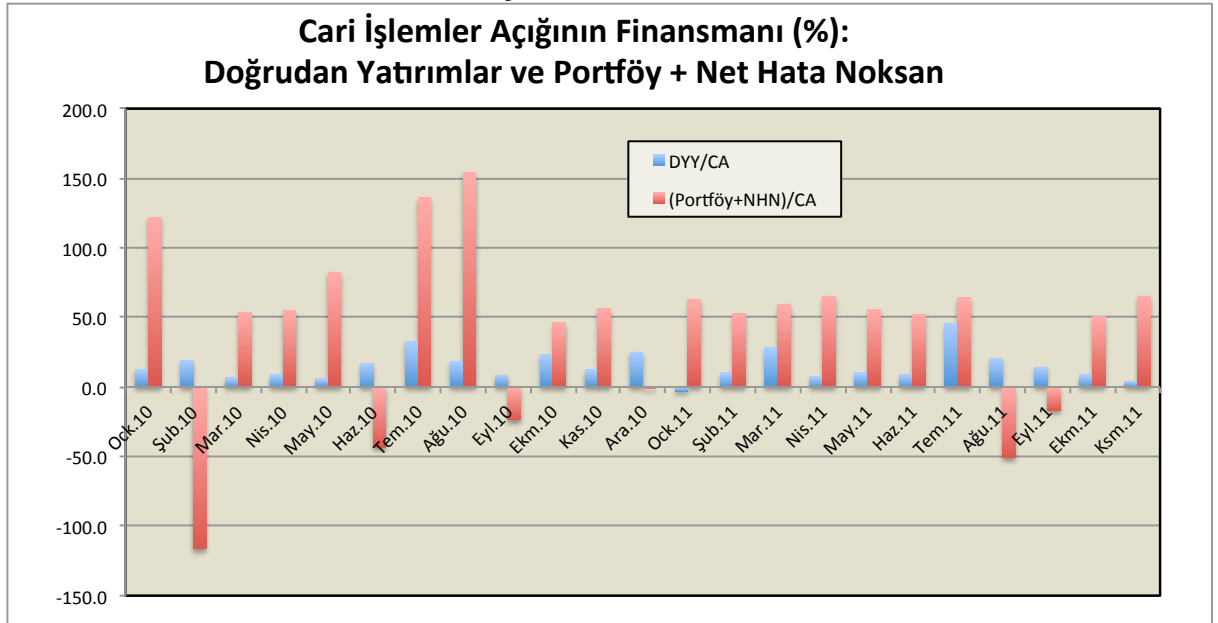

Kaynak: TC Merkez Bankası, Ödemeler Dengesi İstatistikleri

Söz konusu rakamın 2008 krizi öncesine görece yıllık iki misli bir boyutta olduğunu anımsatalım. Dolayısıyla, şekilde sergilenen verilerin “*cari açığa daralmayı*” mı, yoksa “*cari açığın çok yüksek bir düzeyde (milli gelirin yaklaşık yüzde 10’u) direnç gösterdiği*” şeklinde mi yorumlanacağı kişisel bir yorum konusudur.

Fakat bu satırlarda sık sık dile getirdiğimiz üzere, sorunun özü cari açığın mutlak büyüklüğünde değil, bizzat *finans edilmiş biçiminde* yatmaktadır. Türkiye’de cari açık, tek tek bazı dönemlerdeki istisnai konjonktürel dalgalanmalar dışında, çoğunlukla spekülasyon ve kayıt dışı nitelikli kaynaklardan finanse edilmektedir. Bu tespiti yakından izlemek için 2 no’lu Şekil’i inceleyeceğiz.

Şekil 2

Kaynak: TC Merkez Bankası, Ödemeler Dengesi İstatistikleri

Şekilde cari açığın finansman kalemlerinden ikisi, *net portföy yatırımları* ve *net hata noksan* akımlarının aylar itibariyle seyri, cari işlemler açığına oran olarak çizilmektedir. Bunlardan ilkinin çoğunlukla faiz arbitrajına ve kısa dönemli konjonktürel spekülasyon hareketlere (*sürü içgüdüsüne*) duyarlı olduğunu; ikincisinin ise *kayıt dışı sermaye akımlarını* gösterdiğini hatırlayalım. (**Korkut Boratav** hoca, örneğin bu ikinci kalemi *kayıt dışı yurt içi sıcak para* olarak yorumlamaktadır.)

Cari açığın 2011 boyunca finansmanı spekülasyon ve kayıt dışı sermaye girişlerinin yoğunluk gösterdiği biçimde finans edilmiştir. Bu anlamda cari açığın finansmanının “sağlıksız” olduğu değerlendirilmektedir. Cari açığın bu tür sağlıksız finansmanı, 2011 boyunca yüzde 50-60 bandında seyretmiş; Ekim ayında yüzde 50.8 olarak gerçekleşmiş; açığın daralma gösterdiğinin muştulandığı Kasım ayında ise tekrar yüzde 65 düzeyine çıkmıştır.

İzlenimlerimiz Merkez Bankası yönetiminin cari işlemler açığındaki bu kırılganlığın farkında olduğu ve bu istikrarsız finansal yapının önüne geçmek için arayışlar içinde olduğu yönündedir. Kanımızca TCMB'nin finansal istikrar hedefine daha aktif olarak odaklanması kendi içerisinde tutarlı ve doğru bir yaklaşımdır. Ancak, genel kanımızca, TCMB'nin politika araçlarını daha doğrudan ve spekülasyoncu sıcak para işlemlerinin kaynağını hedefleyen *finansal işlem vergisi*, *sermaye hareketlerinin kontrolü/denetim altına alınması* gibi tedbirlerle doğrudan kontrol altına almaya çalışması daha doğru ve verimli bir yaklaşım olacaktır.